

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi leimaverolain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan leimaverolakia muutettavaksi siten, että tavaroiden tai palveluiden myyjän myyntisaamisten rahoittamista ja välittömästi tavaroiden tai palveluiden myyntiin liittyvää tililuottoa koskevasta lainasopimuksesta sekä lyhytaikaiseen rahana annettavaan luottoon ulkomailla oikeuttavasta luottokorttisopimuksesta ei olisi suoritettava leimaveroa.

Esityksen tarkoituksena on selkiyttää leimaverosäännöksiä 1 päivänä tammikuuta 1992 voimaan tulleesta rahoitustoimintalaista johtuvien tulkintaongelmien vuoksi.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne

1.1. Luottolaitoksille annettavien lainasopimusten leimaverotus

Leimaverolain 47 §:n mukaan velkakirjasta ja shekkitili- tai muusta lainasopimuksesta on, kun se annetaan säännöksessä erikseen luetulle yhteisölle tai muulle lainausliikettä harjoittavalle laitokselle tai kassalle, suoritettava leimaveroa 1,5 prosenttia pääoman määrästä. Jos sopimus on tehty alle yhdeksäksi kuukaudeksi, leimavero on 1,5 prosenttia vuodessa.

Rahoitustoimintalain (1544/91) voimaantuloon liittyen leimaverolain 47 §:ää muutettiin 1 päivänä tammikuuta 1992 voimaan tulleella lailla (1555/91) siten, että säännöksen lainausliikettä harjoittavien laitosten luetteloon lisättiin rahoitustoimintalaissa tarkoitettu luottolaitos. Rahoitustoimintalaki koskee toimintaa, jossa rahoitusta tarjotaan ammattimaisesti omaan lukuun rahoituksen tarjoajan tai sen kanssa samaan konserniin kuuluvan yhteisön yleisöltä hankkimista takaisinmaksettavista ya-

roista. Laissa tarkoitettuna rahoitustoimintana ei kuitenkaan pidetä muun ohessa toimintaa, joka liittyy välittömästi toiminnan harjoittajan kiinteän tai irtaimen omaisuuden taikka palvelusten kauppaan. Lain tarkoituksena oli saattaa rahoitustoimintaa harjoittavat yhteisöt ja talletuspankit oikeuksien ja velvollisuuksien suhteen samaan asemaan. Laki koskee kiinnitysluottopankkien, luotto-osakeyhtiöiden sekä hypoteekkiyhdistysten harjoittaman toiminnan lisäksi kaikkea muutakin ammattimaista rahoitustoimintaa, jossa lain soveltamisen edellytykset täyttyvät. Talletuspankkien toimintaa säännellään edelleen erillisellä lainsäädännöllä. Rahoitustoimintalaissa tarkoitettua rahoitustoimintaa saa harjoittaa vain toimiluvan saanut luottolaitos. Lain voimaan tullessa siinä tarkoitettua rahoitustoimintaa harjoittavien yhteisöjen on haettava toimilupaa kuuden kuukauden kuluessa lain voimaantulosta tai vuoden kuluessa lain voimaantulosta lopetettava uuden toimilupaa edellyttävän rahoituksen antaminen. Rahoitustoimintalailla sääntelyn piiriin saatettujen luottolaitosten osalta leimavero-

säännöksiä sovelletaan niihin lainasopimuksiin, jotka annetaan luottolaitokselle toimiluvan myöntämisen jälkeen.

1.2. Rahoitussopimusten leimaverollisuuteen liittyvät ongelmat

Rahoitustoimintalain tultua voimaan leimaverolain soveltamisalan piiriin on tullut erityisesti rahoitusyhtiöiden harjoittamia uusia luotonannon muotoja. Leimaverolain 47 §:ssä tarkoitettua muun lainasopimuksen tulkinnallisuuden vuoksi säännöksen soveltaminen erilaisiin rahoitussopimuksiin aiheuttaa oikeudellisia ja käytännöllisiä ongelmatilanteita, jollaisia verotus- ja oikeuskäytännössä ei ole aiemmin esiintynyt. Ongelmallisimpia rahoitusmuotoja ovat myyntisaamisten — laskusaamisten ja osamaksusopimusten — rahoitus sekä luottokorttitointiminta.

Myyntisaamisten rahoitus voidaan toteuttaa erilaisin sopimusjärjestelyin. Leimaverotuksen kannalta ovat selkeitä suora luotonanto myyjälle, jolloin saamistodisteesta on suoritettava leimavero, sekä saamisen osto, joka verotuskäytännössä on katsottu leimaverottomaksi. Näiden vaihtoehtojen välille sijoittuu monimuotoisia rahoittamista koskevia sopimuksia.

Laskusaamisten rahoitus, niin sanottu factoring, perustuu rahoittajan ja myyjän väliseen puitesopimukseen, jossa osapuolet sopivat ostajan ja myyjän välisessä suhteessa syntyneiden laskusaamisten siirtämisestä rahoittajan rahoitettavaksi saamia vastaan. Rahoittaja sitoutuu suorittamaan myyjälle osan laskujen markkamäärästä siirtohetkellä ja loput ostajan maksettua laskun. Myyntireskontran hoito ja saamisten periminen siirtyvät useimmiten rahoittajalle, joka perii myyjältä luotosta korkoa sekä palkkioita sopimuksen mukaisista palveluista. Yleensä rahoitus tapahtuu sovitun enimmäismäärän rajoissa ja ostajan maksukyvyttömyydestä aiheutuva luottoriski jää useimmiten myyjälle. Rahoitussopimusten sisältö vaihtelee yhtiöittäin ja asiakaskohtaisesti.

Osamaksusopimusten rahoitus vastaa periaatteiltaan laskusaamisten rahoitusta. Rahoitussopimuksen mukaan myyjä siirtää osamaksusopimukseen perustuvat saamiset rahoitusyhtiölle, jolle samalla siirtyy osamaksukaupasta annetun lain (91/66) mukaiset oikeudet kuten oikeus hakea tilitys ja myydä kohde saatavan maksamiseksi.

Luottokortin haltijan ja luottokortin myön-

täneen yhteisön välisessä luottokorttisopimuksessa haltija oikeutetaan tekemään luottokorttistoksia, yleensä sovitun markkamäärän rajoissa. Luottokorttisopimusten sisältö vaihtelee luottokorttien kelpoisuuden, luoton maksuajan ja luottorajan suhteen.

Varsinaisten luottokorttiyhteisöjen, jotka eivät itse myy tavaroita tai palveluita, myöntämää luottokorttia voi kortin haltija käyttää ostosten tekemiseen luottokorttiketjuun kuuluvassa yrityksessä. Myyjä veloittaa ostotositteen määrän luottokortin myöntäneeltä yhteisöltä näiden välisen sopimuksen mukaisesti. Luottokorttiyhteisö puolestaan laskuttaa luottokortin haltijaa, joka maksaa ostotositteen määrän luottokorttisopimuksen mukaisessa maksuajassa.

Luottokorttirahoitusta saatetaan tarjota myös pelkästään luottokortin myöntäneen yhteisön omien palvelujen rahoittamiseen. Luottokortteja myöntävät yhteisöt saattavat myös vastavuoroisesti sopia siitä, että yhteisön myöntämää luottokorttia voidaan käyttää ostosten tekemiseen toisessa yhteisössä.

Yleensä luottokorttisopimuksessa on kortin käyttö rajoitettu tavaroiden tai palveluiden hankintaan, mutta ne saattavat oikeuttaa myös käteisen rahan nostamiseen. Luoton maksuajan mukaan luottokortit voidaan jaotella maksukortteihin, joissa oston ja maksun erääntymisen välinen aika on enintään kaksi kuukautta, ja varsinaisiin luottokortteihin, joissa maksuaika voi olla useita vuosia. Eräissä tapauksissa luotosta voi muodostua pysyväkin.

Keskeinen tulkintakysymys leimaverolain 47 §:n soveltamisessa näihin rahoitusmuotoihin on, onko myyjän ja rahoitusyhtiön välinen rahoitussopimus sekä luottokortin haltijan ja rahoitusyhtiön välinen luottokorttisopimus, jonka mukaan ostajan ja myyjän välisten yksittäisten osamaksu-, lasku- tai luottokorttisääntävien rahoitus järjestetään, leimaverolaissa tarkoitettu muu lainasopimus. Leimaverollisuus on ratkaistava kunkin yksilöllisen sopimuksen osalta erikseen. Kun rahoitus tapahtuu sovitun markkamäärän rajoissa, saattaa myös olla tulkinnallista, onko leimavero suoritettava rahoitussopimuksen mukaisesta luottorajasta vai itse rahoitettavan saamisen määrästä. On myös sopimuksia, joissa luotolle ei ole sovittu ylärajaa. Epäselvyyksiä saattaa edelleen syntyä siitä, onko rahoittamista koskeva sopimus katsottava leimaverolliseksi luotonannoksi vaiko

leimaverottomaksi maksuaikaa koskevaksi järjestelyksi.

2. Ehdotetut muutokset

Myyntisaamisten rahoitus ja luottokorttitoiminta eroavat saamistodisteiden leimaverotuksen piiriin perinteisesti kuuluvasta luotonannosta. Niiden taloudellisena sisältönä, lukuun ottamatta rahana annettaviin luottoihin oikeuttavia luottokorttisopimuksia, on välittömästi tavarain tai palvelun myyntiin liittyvän maksuajan luottottaminen. Myyntisaamisten rahoittaminen poikkeaa tavanomaisesta luotonannosta myös siinä, että niihin liittyvät rahoittajan järjestämät oheispalvelut ovat usein osapuolten näkökulmasta sopimuksen keskeinen sisältö. Taloudellisesti sama lopputulos voitaisiin saavuttaa muuttamalla rahoitussopimusten sisältö luottotuksesta leimaverottomaksi saamisen ostoksi. Kaikilta osin sopimuskannan muuttaminen saamisten ostoon perustuvaksi ei liene mahdollista ja joka tapauksessa jäisi epäselväksi se, milloin toimenpide täyttää leimaverottoman saamisen oston kriteerit. Taloudelliselta kannalta samanlaisina rahoitusmuotoina myös niiden samanlaista leimaverokohtelua voidaan pitää perusteltuna.

Yksinomaan omien tuotteidensa rahoittamista harjoittavien yhteisöjen rahoitussopimusten jääminen rahoitustoimintalain soveltamisalan ja siten myös leimaverotuksen ulkopuolelle merkitsisi etenkin luottokorttitoiminnassa epäneutraalisuutta. Kuluttajan kannalta samanlaiset luottokortit joutuisivat eri asemaan. Tällä voisi olla kielteisiä vaikutuksia rahoitusalan ja kaupan toimintaan. Luottokorttisopimusten suuren määrän ja toisaalta luottorajan keskimääräisen alhaisuuden vuoksi leimaverollisuudesta rahoitustoiminnalle ja verohallinnolle aiheutuvat kustannukset olisivat myös korkeat.

Edellä esitetyistä syistä ehdotetaan, että leimaverolain 47 §:n mukaista leimaveroa ei olisi suoritettava tavaroiden tai palveluiden myyjän myyntisaamia ja osamaksusopimuksia vastaan tapahtuvaa rahoittamista koskevasta sopimuksesta eikä välittömästi tavaroiden tai palveluiden myyntiin liittyvää tililuottoa koskevasta sopimuksesta. Leimaverottomia olisivat lisäksi luottokorttisopimukset, jotka oikeuttavat myös rahan nostoihin ulkomailla ja joissa luoton maksuaika on enintään kaksi kuukautta.

Myyntisaamia ja osamaksusopimuksia vas-

taan tapahtuvalla rahoituksella tarkoitetaan elinkeinonharjoittajan ja rahoittajan välisen puitesopimuksen nojalla tapahtuvaa saamisten siirtoa rahoitettavaksi. Säännös ei koskisi yksittäisen hyödykkeen myynnin rahoittamiseksi annettavaa kertaluottoa.

Tililuotolla tarkoitetaan lähinnä luottokorttiluottoja, mutta se ei sulje pois muulla tavoin kuin luottokortin avulla käytettäviä jatkuvia luottoja, joissa luotonantajan saatava vaihtelee sen mukaan, kuinka paljon luottoa tosiasiallisesti käytetään. Säännös ei siten koskisi kertaluottoja. Välittömästi tavarain tai palvelun myyntiin liittyvänä luottona ei voida pitää rahana annettavaan luottoon oikeuttavia luottokorttisopimuksia. Tuollaiset sopimukset ovat rinnastettavissa talletuspankkien pankkitilisopimuksiin, joihin liittyy tietty luottovara ja mahdollisuus käyttää tiliä pankkikortilla. Luotollisista pankkitilisopimuksista on nykyisinkin suoritettava leimaverotus luottorajan määrästä. Leimaverosäännösten soveltaminen niin sanottuja maksukortteja koskeviin sopimuksiin, jotka oikeuttavat myös lyhytaikaiseen rahana annettavaan luottoon vain ulkomailla, ei kuitenkaan ole tarkoituksenmukaista.

3. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Koska ehdotetussa säännöksessä tarkoitettua rahoitustoimintaa ovat harjoittaneet lähinnä rahoitusyhtiöt ja luottokorttiyhtiöt, joille annetut lainasopimukset ovat aiemminkin olleet leimaverosta vapaita, ei valtion verotulojen määrä aiempaan nähden alenisi.

4. Asian valmistelu

Lakiehdotus on valmisteltu virkatyönä.

5. Sääntämisyjärjestys

Koska lakiehdotuksessa ei ole kysymys uudesta tai lisäystä verosta, se olisi käsiteltävä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n mukaisessa sääntämisyjärjestyksessä.

6. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdol-

lisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu. Jos laissa tarkoitettu 1 päivänä tammikuuta 1992 tai sen jälkeen tehdystä sopimuksesta on ennen lain voimaantuloa maksettu leimavero, se palautettaisiin lää-

ninverovirastolle tehdystä hakemuksesta asianomaiselle.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

leimaverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään 6 päivänä elokuuta 1943 annettuun leimaverolakiin (662/43) siitä 2 päivänä joulukuuta 1977 annetulla lailla (862/77) kumotun 47 a §:n tilalle uusi 47 a § seuraavasti:

47 a §

Edellä 47 §:ssä säädettyä leimaveroa ei ole suoritettava tavaroiden tai palveluiden myyjän myyntisaamia ja osamaksusopimuksia vastaan tapahtuvaa rahoittamista koskevasta sopimuksesta eikä välittömästi tavaroiden tai palveluiden myyntiin liittyvää tililuottoa koskevasta sopimuksesta. Leimaveroa ei ole myöskään suoritettava sellaisesta tavaroiden tai palveluiden myyntiin liittyvää tililuottoa koskevasta sopimuksesta joka oikeuttaa myös rahan nostoon ulkomailla, jos luottoa voidaan käyttää vain luottokortin tai muun vastaavan tun-

nisteen avulla ja luotto on maksettava enintään kahden kuukauden kuluessa luoton nostosta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 1992.

Lakia sovelletaan niihin sopimuksiin, jotka on tehty lain tultua voimaan. Leimavero, joka ennen lain voimaantuloa on suoritettu tässä laissa tarkoitettu 1 päivänä tammikuuta 1992 tai sen jälkeen tehdystä sopimuksesta, palautetaan lääninverovirastolle tehdystä hakemuksesta asianomaiselle.

Naantalissa 26 päivänä kesäkuuta 1992

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Valtiovarainministeri *Iiro Viinanen*